

Pakiety Rolnośrodowiskowe dla ochrony wodniczki

*Lars Lachmann,
Koordynator Projektu LIFE Wodniczka*

Program Rolnośrodowiskowy 2007-2013

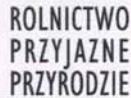
*W roku 2009 na reszcie można pierwszy raz
wkładać wnioski na pakiety przyrodnicze:*

*Pakiety 4 i 5: Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i
siedlisk przyrodniczych na i poza obszarami Natura 2000*

Warunkiem jest inwentaryzacja przyrodnicza z poprzedniego roku, czyli 2008.

Umowa rolnośrodowiskowa jest zawierana na 5 lat.

Pakiety 4 i 5: Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na i poza obszarami Natura 2000

3.1. Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	4 (5).1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	4 (5).2. Mechowiska	4 (5).3. Szuwały wielkoturzystkowe	4 (5).4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	4 (5).5. Murawy ciepłolubne	4 (5).6. Półnaturalne łąki wilgotne	4 (5).7. Półnaturalne łąki świeże	4 (5).8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	4 (5).9. Słonorośla	4 (5).10. Użytki przyrodnicze
Ekstensywnie użytkowane trwale użytki zielone.	Siedliska lęgowe błotniaka łąkowego, derkacza, czajki, kszczyka, ryczyka, krwawodzioba, biegusa ziemnego (schinzii), dubelta, kulika wielkiego lub wodniczki.	Szeroko ujęte związki Caricion davallianae, Caricion nigrae, część Caricion lasiocarpae oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Związek Magnocaricion z wyjątkiem Phalaridetum arundinaceae, Caricetum paniculatae, Cicutum Caricetum pseudocyperii, Caricetum ripariae, Thelypteridi-Phragmitetum, Iridetum pseudocaryi.	Zbiorowiska związków Molinion caeruleae (łąki trzęślicowe) i Cnidion dubii (łąki selernicowe) oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Zbiorowiska klasy Festuco-Brometea oraz związku Koelerion glaucae, a także zespół Anthyllidi-Trifolietum montanii oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Zbiorowiska związku Callion oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Zbiorowiska związków Arrhenatherion (oprócz ubogich postaci Poo-Festucetum i suchych łąk pniarskich Anthyllidi-Trifolietum montanii) i Polygono-Trisetion oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Zbiorowiska rzędu Nardetalia oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Zbiorowiska klas Asteretea tripolium i Thero-Salicornietea, zespół Potentillo-Festucetum (klasa Molinio-Arrhenatheretea) i Scirpetum maritimi (klasa Phragmitetea) oraz nawiązujące do nich zbiorowiska.	Torfowiska wysokie, część torfowisk przejściowych i trzęsawiska, obniżenia na podłożu torfowym, część torfowisk zasadowych, luźne murawy napiaskowe, wrzosowiska, szuwały.
od 1 czerwca	od 1 sierpnia	od 15 lipca	od 15 lipca	od 15 września	od 15 lipca	od 15 czerwca	od 15 czerwca	zakaz	od 1 lipca	zakaz
90-95 %	90-95 % (50-70 %)	50% lub co 2 lata	20% lub co 5 lat	50% lub co 2 lata	80 - 85 %	90-95 %	90-95 %	zakaz	100%	zakaz
do 0,3 DJP/ha	do 0,2 DJP/ha	zakaz	do 0,2 DJP/ha	zakaz	0,4 - 0,6 DJP/ha	do 1,0 DJP/ha	do 1,0 DJP/ha	zakaz	zakaz	zakaz
0,5 - 1,0 DJP/ha	do 0,5 (0,5 - 1,0) DJP/ha	zakaz	do 0,2 DJP/ha	zakaz	0,4 - 0,6 DJP/ha	zakaz	zakaz	0,4 - 0,6 DJP/ha	0,5 - 1,0 DJP/ha	zakaz
10 DJP/ha	10 DJP/ha	zakaz	5 DJP/ha	zakaz	5 DJP/ha	10 DJP/ha	10 DJP/ha	5 DJP/ha	brak	zakaz
do 60 kg N/ha/rok	do 60 kg N/ha/rok	zakaz	zakaz	zakaz	zakaz	do 60 kg N/ha/rok	do 60 kg N/ha/rok	zakaz	zakaz	zakaz
				Główne wymogi						
				Płatności (PLN/ha)						
500	1200	1200	800	1200	1200	800	800	800	1190	550
500	1370	1370	910	1390	1380	840	840	570	1190	550

WYMOGI WARIANTÓW 4.1 i 5.1 „OCHRONA SIEDLISK LĘGOWYCH PTAKÓW”

- ✓ **Możliwość użytkowania pastwiskowego, kośnego lub kośno-pastwiskowego.**
- ✓ **Koszenie:**
 - ***pierwszy pokos od 1 sierpnia do 30 września,***
 - ***pozostawienie 5-10 % nieskoszonych powierzchni (30-50% dla wodniczki),***
 - ***określona wysokość (5-15 cm) i technika pokosu (zakaz od zewnątrz do środka),***
 - ***usunięcie ściętej biomasy w ciągu 2 tygodni od pokosu.***
- ✓ **Wypas:**
 - ***obsada przed 20 lipca do 0,5 DJP/ha;***
 - ***obsada po 20 lipca od 0,5 DJP/ha do 1 DJP/ha.***
 - ***ograniczona obsada pastwiska i sezon pastwiskowy.***

WYMOGI WARIANTÓW 4.1 i 5.1 „OCHRONA SIEDLISK LĘGOWYCH PTAKÓW”

- ✓ **Inne:**
 - ograniczenia w nawożeniu i stosowaniu środków ochrony roślin,
 - ograniczenia w budowie i rozbudowie systemów melioracyjnych,
 - ograniczenia w zabiegach agrotechnicznych.

- ✓ **Warunkiem zaklasyfikowania użytków rolnych do wariantu jest wykonanie dokumentacji ornitologicznej przez eksperta, która będzie podstawą do realizacji zadań w danym siedlisku.**

- ✓ **Płatność 1200 PLN / ha (4.1)
i 1 370 PLN / ha (5.1)**

- **Rolnicy z obszaru Natura 2000 korzystają z Pakietu 5. Rolnicy z obszarów pozostałych korzystają z Pakietu 4. Rolnicy posiadający trwałe użytki zielone (TUZ) na obszarach Natura 2000 i poza – korzystają z obu pakietów.**

- **Na tej samej powierzchni nie mogą być realizowane jednocześnie wariant ptasi i warianty siedliskowe.**

- **Dokumentacja przyrodnicza jest efektem inwentaryzacji terenowej. Zawiera szczegółowy opis działek rolnych i zalecenia odnośnie sposobu gospodarowania na danym terenie.**

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓ **błotniak łąkowy (*Circus pygargus*)**

- gatunek gniazdujący na ziemi wśród roślinności torfowiskowej,
- utrata siedlisk lęgowych na skutek zaniechania lub intensyfikacji użytkowania rolniczego,
- gatunek wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej,
- 13,4 % populacji UE w Polsce,
- 1300 – 1500 par,
- spadek populacji lęgowej na tradycyjnych, największych lęgowiskach .

Fot. Rafał Siek

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓ **derkacz (*Crex crex*)**

- gniazdo na ziemi na trwałych użytkach zielonych,
- zagrożony na skutek mechanizacji i intensyfikacji użytkowania TUZ,
- gatunek wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej,
- gatunek wymieniony w Czerwonej Księdze Zagrożonych Gatunków (IUCN 2006), jako niższego ryzyka (NT),
- 28,6 % populacji UE w Polsce,
- 37000 – 43000 odżywiających się samców,
- gatunek obecnie dość liczny, jednak w krótkim czasie można się spodziewać znacznego zmniejszenia krajowej populacji na skutek zmian siedliskowych.

Fot. Eddie Dunne /Archiwum OTOP

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓czajka (*Vanellus vanellus*)

- gniazdo w płytkim zgłębieniu wygrzebanych w ziemi lub murawie,
- zagrożona na skutek zmian w użytkowaniu rolniczym łąk i pastwisk,
- gatunek nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ale w stosunku do którego powinny być podjęte podobne środki ochrony w myśl Art. 4 ust. 2 wspomnianej Dyrektywy,
- 12,1 % populacji UE w Polsce,
- silny spadek liczebności w Europie,
- w Polsce stabilny trend spadkowy; w roku 2006 o ¼ mniej w stosunku do roku 2000

Fot. Marek Jobda

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓ **kszyk (*Gallinago gallinago*)**

- składają jaja w dołkach ukrytych w kępach turzyc,
- zagrożony na skutek zaniechania wykaszania łąk w dolinach rzecznych,
- gatunek nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ale w stosunku do którego powinny być podjęte podobne środki ochrony w myśl Art. 4 ust. 2 wspomnianej Dyrektywy,
- 5,8 % populacji UE w Polsce,
- spadek liczebności w Europie.

Fot. John Carey /Archiwum OTOP

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓ **rycyk (*Limosa limosa*)**

- gniazdo umieszczone na ziemi pod osłoną wyższych traw,
- zagrożony na skutek utraty siedlisk wynikłej z porzucania lub intensyfikacji użytkowanie łąk i pastwisk,
- gatunek nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ale w stosunku do którego powinny być podjęte podobne środki ochrony w myśl Art. 4 ust. 2 wspomnianej Dyrektywy,
- gatunek wymieniony w Czerwonej Księdze Zagrożonych Gatunków (IUCN 2006), jako niższego ryzyka (NT),
- 8,6 % populacji UE w Polsce,
- silny spadek liczebności w Polsce i Europie.

Fot. Michał Radziszewski

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

- ✓ **kulik wielki (*Numenius arquata*)**
 - gniazdo w kępie turzyc lub na wyniesieniu pośród turzycowisk,
 - zagrożony na skutek utraty siedlisk wynikłej z porzucania lub intensyfikacji użytkowanie łąk i pastwisk,
 - gatunek nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ale w stosunku do którego powinny być podjęte podobne środki ochrony w myśl Art. 4 ust. 2 wspomnianej Dyrektywy,
 - gatunek wymieniony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, jako narażony na wyginięcie (VU),
 - 650 – 700 par,
 - spadek liczebności w Europie,
 - wyraźny trend spadkowy w Polsce w dłuższym okresie czasu.

Fot. Rafał Siek

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

✓ **krwawodziób (*Tringa totanus*)**

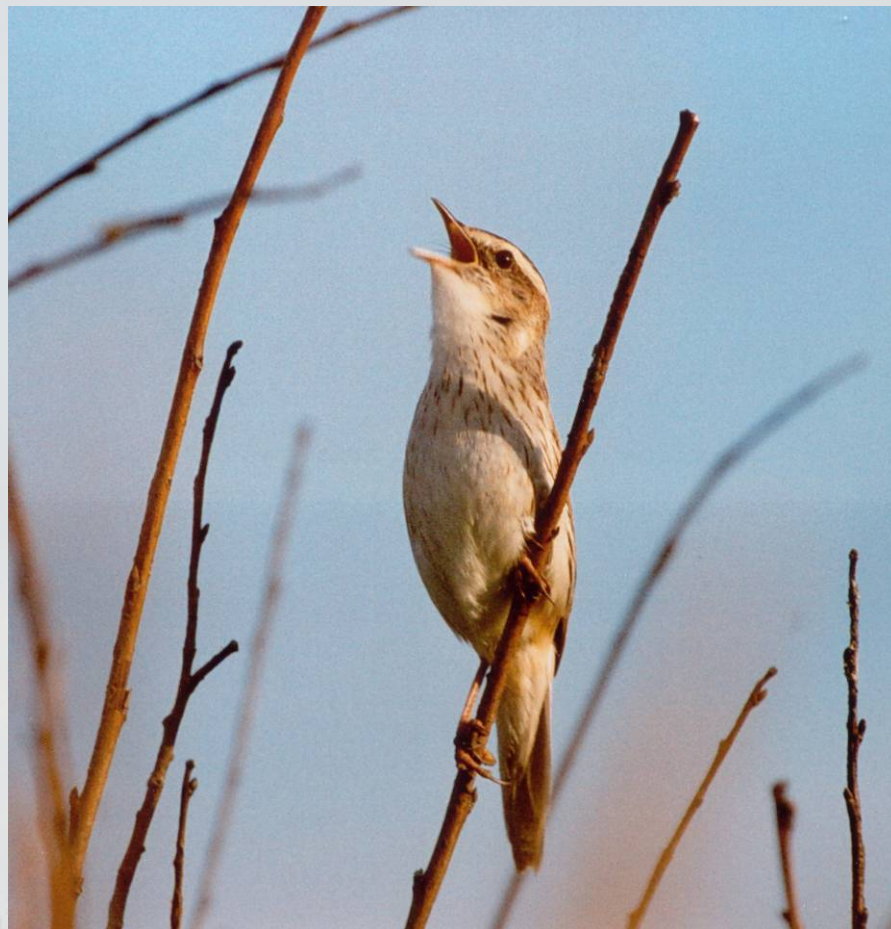
- gniazdo na ziemi w kępie roślinności,
- zagrożony na skutek utraty siedlisk wynikłej z porzucania lub intensyfikacji użytkowanie łąk i pastwisk,
- gatunek nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ale w stosunku do którego powinny być podjęte podobne środki ochrony w myśl Art. 4 ust. 2 wspomnianej Dyrektywy,
- 2000 – 2500 par,
- spadek liczebności w Europie,
- spadek liczebności w Polsce.

Fot. Ken Kinsella /Archiwum OTOP

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

- ✓ **wodniczka (*Acrocephalus paludicola*)**
- gniazdo w turzycach,
 - zagrożony na zaniechania tradycyjnych sposobów wypasu i koszenia,
 - gatunek wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej,
 - gatunek wymieniony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, jako narażony na wyginięcie (VU),
 - 77,7 % populacji UE w Polsce,
 - 3400 – 3550 samców/ par,
 - spadek liczebności w Polsce i Europie.

Fot. Alexander Kozulin

PRZEGLĄD 10 GATUNKÓW PRIORYTETOWYCH

- ✓ ***Biegus zmienny (Calidris alpina schinzii)***

- ✓ ***Dubelt (Gallinago media)***

KRYTERIA KWALIFIKACJI DANEGO TUZ DO „PAKIETU PTASIEGO”

**Rewir
lęgowy
powinien
być
określany w
oparciu o
kryteria
PAO na
podstawie
min. trzech
kontrol
terenowych
wykonanych
w okresie
od połowy
kwietnia do
końca
czerwca.**

Nadbużańskie siedlisko rycyka, krwawodzioba i czajki. Fot. Jarosław Krogulec

KRYTERIA KWALIFIKACJI DANEGO TUZ DO „PAKIETU PTASIEGO”

Każde stwierdzone gniazdowanie w przypadku błotniaka łąkowego, tokowisko dubelta lub rewir lęgowy w przypadku innych gatunków priorytetowych, wyznaczony na mapie załączonej do dokumentacji ornitologicznej, kwalifikuje do realizacji pakietu na danym jednorodnym płacie siedliska (była interpretacja: nie przekraczającym 10 ha).

Nadwiślańskie siedlisko rycyka, krwawodzioba i czajki . Fot. Marek Jobda Błotniak łąkowy. Fot. Rafał Siek

ZAKRES DOKUMENTACJI PRZYRODNICZNEJ

- ***Dokumentacja przyrodnicza wykonywana jest na zlecenie rolnika przez eksperta ornitologa i/lub botanika na potrzeby realizacji Pakietu 4. i 5. programu rolnośrodowiskowego 2007-2013.***
- ***Eksperci mogą być osoby zaakceptowane przez Konserwatorów Przyrody i wyznaczone na liście ekspertów na stronie www***
- ***Eksperci ornitologiczni z Projektu LIFE:***
 - ***Michał Radziszewski***
 - ***Paweł Szałanski***
 - ***Marek Jobda***
 - ***Jarosław Krogulec***
 - ***Piotr Marczakiewicz***
 - ***Marek Dylawerski (też ekspert botaniczny)***
 - ***Paweł Jabłonski***
 - ***Grzegorz Kilian***
 - ***Marek Kalisinski***

ZAKRES DOKUMENTACJI PRZYRODNICZNEJ

- ***Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzana jest według ściśle określonej metodyki badań terenowych i opisana wg określonego wzoru.***
- ***Dokumentacja przyrodnicza jest sporządzana w roku poprzedzającym rok złożenia przez rolnika wniosku rolnośrodowiskowego do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Termin wkładania ekspertyzy do MinRol: 31 Grudnia***
- ***Między rolnikiem i ekspertem/ekspertami zawierana jest umowa cywilnoprawna na opracowanie dokumentacji przyrodniczej, w której regulowane są m.in. kwestie płatności w powiązaniu z kosztami transakcyjnymi oraz obowiązki eksperta wobec rolnika.***

Koszty transakcyjne		Wysokość maksymalnej kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszt sporządzenia dokumentacji przyrodniczej dla siedliska o powierzchni	do 1 ha	500 zł
	od 1,01 ha do 5 ha	1000 zł
	od 5,01 ha do 20 ha	2000 zł
	od 20,01 ha do 50 ha	3000 zł
	Powyżej 50 ha	4000 zł

ZAKRES DOKUMENTACJI PRZYRODNICZNEJ

- ✓ ***Zgodnie z projektem rozporządzenia rolnośrodowiskowego, dokumentacja przyrodnicza wymagana w przypadku realizacji „pakietów ptasich” powinna zawierać:***
- opis typów siedlisk występowania ptaków,***
 - ocenę stanu siedlisk występowania ptaków,***
 - zasięg ich występowania odwzorowany na mapie gospodarstwa,***
 - dane o liczebności gatunków ptaków uzyskane na podstawie inwentaryzacji terenowej,***
 - uszczegółowienie stosowania wymogów pakietu (w tym dodatkowe obostrzenia),***
 - niezbędne zabiegi przywracające właściwy stan siedlisk lęgowych,***
 - dokumentację fotograficzną siedlisk,***
 - dokumentację kartograficzną***
 - dane wnioskującego o dokumentację i sporządzającego dokumentację.***

Nasz cel w ramach projektu LIFE

- ✓ ***Jak najwięcej terenów w lokalizacjach projektu LIFE (w tym działki OTOP i innych właścicieli) mają wchodzić w pakiety przyrodnicze (pakiet wodniczkowy a także inne pakiety korzystnie dla wodniczki)***
- ✓ ***Informujemy o pakietach i zachęcamy do składania wniosków***
- ✓ ***Udostępnimy dane ornitologiczne i botaniczne zbierane w ramach projektu***
- ✓ ***Pomagamy w przygotowaniu ekspertyz***

Promocja pakietów – ulotki dla każdego gatunku

Rolnik ubiegający się o płatność powinien użytkować łąkę lub pastwisko według następujących zaleceń *:

» gospodarować zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej sporządzonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, wraz z uprawnionym ornitologiem

» kosić łąkę corocznie w terminie od 1 sierpnia do 30 września, pozostawiając 5-10 % działki rolnej nieskosizonej

» wypasać zwierzęta w okresie od maja do 20 lipca przy obsadzie do 0,5 DJP/ha, a od 20 lipca do października – 0,5-1 DJP/ha

Wysokość płatności rolnośrodowiskowej – 1370 PLN/ha na obszarach Natura 2000 (lub 1200 PLN/ha poza nimi)

*szczegółowe informacje na temat wymogów można uzyskać u doradcy rolnośrodowiskowego

Płatność ma na celu ochronę miejsc gniazdowania ginących ptaków łąk i pastwisk:

biegusa zmiennego, błotniaka łąkowego, czajki, derkacza, dubelta, krwawodzioba, kszyska, kulika wielkiego, rycyka i wodniczki

Program rolnośrodowiskowy

Ochrona siedlisk lęgowych ptaków

Ogólnopolskie Stowarzyszenie
Ochrony Ptaków
ul. Olszewska 24

Warszawa
Tel. (22) 761 90 51
www.otop.org.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Ochrony Ptaków (OTOP) jest zarejestrowanym stowarzyszeniem, którego celem jest ochrona i promowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, a także edukacja i promowanie ochrony przyrody. OTOP jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Ochrony Ptaków (EOP) i Europejskiego Stowarzyszenia Ochrony Przyrody (ECP).

Projekt sfinansowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Kierownik: Joanna Górska
Załącznik: Czesław Piński, Dorota Dobosz, Marek Jędrzej, Marek Kabanowski

Wpłaty udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Połączonych.

Poszukiwani
mieszkańcy
łąk i pastwisk

Wodniczka

Dopłata 1200–1370 zł

za ha trwałego użytku zielonego
zamieszkanego przez tego ptaka!

Nasza wizja dla przyszłości PRS

- ✓ ***Od roku 2009 zaczyna się przegląd programu rolnośrodowiskowego = pierwsza szansa na lobbowanie zmian***
- ✓ ***Już zaczynali się ogólnoeuropejskie dyskusje o przyszłości polityki rolnej i programów r-s po roku 2013***
- ✓ ***My chcemy:***
 - ✓ ***Więcej elastyczności pakietów w przypadku gdzie informacja przyrodnicza wskazuje że to możliwe lub potrzebnie***
 - ✓ ***Wdrażania tej elastyczności poprzez wprowadzenia „płatności NATURA 2000” według wymagań Planów Ochrony danego obszaru NATURA 2000***
 - ✓ ***Warunkiem jest że dany obszar posiada oficjalny Plan Ochrony który zawiera informacje dotyczącą cel ochrony pakietów r-s, np. wodniczki***

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

ul. Odrowąża 24; 05-270 Marki k. Warszawy

tel: (22) 761 82 05

faks: (22) 761 90 51

www.otop.org.pl

e-mail:

Lars.Lachmann@rspb.org.uk

jarosław.krogulec@otop.org.pl

marek.jobda@otop.org.pl

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków podejmuje się licznych działań mających na celu właściwą ochronę ptaków krajobrazu rolniczego i miejsc ich występowania. Wszystkie te działania opatrzone są wspólnym logo kampanii „**Rolnictwo Przyjazne Przyrodzie**”.